

INSTITUCIONS POLÍTIQUES DE CATALUNYA: CREACIÓ DE MATERIALS DOCENTS EN SUPORT DIGITAL QUE FOMENTIN LA INTERACCIÓ AMB L'ESTUDIANT A PARTIR DE LA VISUALITZACIÓ DE CONCEPTES (2006MQD00005)

AUTOR

Nom: Joan Lluís Pérez Francesch
Departament: Ciència Política i de Dret Públic
Centre: Facultat de Dret
E-mail: joanlluis.perez.francesch@uab.cat

COAUTOR

Nom: Marcel Mateu Vilaseca
Departament: de Ciència Política i de Dret Públic
Centre: Facultat de Dret
E-mail: marcel.mateu@uab.cat

RESUM DE L'EXPERIÈNCIA

A partir de la constatació de la conveniència de dotar els estudis de dret d'una forta càrrega conceptual, la qual cosa es veu facilitada per la utilització de recursos virtuals, elaborem uns materials, amb una plantilla, en la que hi ha l'explicació de cada lliçó, però també d'altres elements, com ara esquemes, gràfics, quadres sinòptics, recursos bibliogràfics, legislació i jurisprudència, textos reproduïts o esmentats, qüestionaris, temes de debat, tests, materials audiovisuals o enllaços de la xarxa. L'objecte d'estudi és l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006, des d'una perspectiva jurídica, que correspon fonamentalment a l'assignatura "Institucions Polítiques de Catalunya" de 4rt. curs de la llicenciatura de Dret de la UAB

Aquests materials es van penjar en una web (en el seu cas, en un segon moment, s'estudiarà l'elaboració d'un DVD), amb la voluntat que siguin interactius, fomentin la creativitat i el treball cooperatiu de l'estudiant, permetin un rol més actiu del professorat, i es faciliti una adaptació docent a l'espai europeu d'educació superior. L'experiència gira entorn de l'elaboració i aplicació dels materials, i vol ésser teòrica i pràctica. A part de la feina a desenvolupar a l'aula, propicia que una part important de la tasca docent es pugui fer a fora, amb el conseqüent estudi previ de materials de manera reflexiva, l'augment de la participació i de la iniciativa de l'estudiant, el foment del treball cooperatiu abans i després de les sessions presencials, i un contacte més intens i permanent amb el professorat.

L'experiència aspira a trobar les màximes potencialitats al mètode bimodal (en connexió amb el campus virtual de la UAB). A més, permet realitzar la part més pràctica de la docència amb visites a institucions públiques (Parlament de Catalunya,

Govern de la Generalitat, Síndic de Greuges, Ajuntaments) o amb l'assistència periòdica com a públic assistent a programes de televisió de contingut relacionat amb la matèria objecte d'estudi, la qual cosa s'ha fet amb els programes "Contrapunt" i "Espai Públic" de Barcelona TV. En la mateixa línia, s'ha participat durant la segona setmana de juliol (del 9 al 13) a l'activitat «El Parlament universitari». Aquesta activitat és una simulació de la feina que habitualment fan els parlamentaris i és una manera molt bona de conèixer en profunditat la tasca del Parlament.

ABSTRACT

After realizing the benefits of a conceptual approach to the study of law, facilitated by the use of internet resources, we have provided resources that include not only an explanation of each lesson but also other resources such as : diagrams, charts, bibliographic resources, legislation and jurisprudence, reproduced or quoted texts, questionnaires, debates, self tests, audio-visual materials and internet links. Study is focused on the Estatuto de Autonomía de Catalunya 2006, from a legal perspective in the subject "Instituciones Politiques de Catalunya" for the fourth year UAB law programme.

The above materials will be posted to a website (if necessary a DVD is also planned). They are aimed to be interactive, to promote creativity and cooperative work among the students as well as to promote a higher level of lecturer involvement, whilst facilitating transition to the European Higher Education Area. Teaching is focused on the creation and application of these materials, aiming to be theoretical and practical at the same time. Following on from classroom work, the aim is that such work can be developed outside of the classroom, involving preparatory study of materials, higher student involvement and initiative, promotion of group work before and after lessons, and a closer and more constant relationship between the lecturer and students.

This experience aims to make the most of the bimodal method advantages (in connection with the UAB virtual campus). Additionally, this method encourages the most practical teaching to be done through visits to public institutions (Parlament de Catalunya, Govern de la Generalitat, Síndic de Greuges, Ajuntaments) or participating as audience in TV programmes whose content is related to the subjects studied, as it is with "Contrapunt" and "Espai Públic" of Barcelona TV.

In the same line, on the second week of July (from the 9th to the 13th) the activity "El Parlament universitari" was attended, which is a simulation of the work of the members of Parliament and a good way to know deeply the Parliament's role.

RESUMEN

A partir de la constatación de la conveniencia de dotar los estudios de derecho de una fuerte carga conceptual, lo cual se ve facilitado por la utilización de recursos virtuales, elaboramos unos materiales, con una plantilla en la que hay la explicación

de cada lección, pero también otros elementos como esquemas, gráficos, cuadros sinópticos, recursos bibliográficos, legislación y jurisprudencia, textos reproducidos o citados, cuestionarios, temas de debate, test de autoevaluación, materiales audiovisuales o enlaces a la red. El objeto de estudio es el Estatuto de Autonomía de Catalunya de 2006, desde una perspectiva jurídica, que se corresponde con la asignatura "Instituciones Políticas de Catalunya" de 4º curso de la licenciatura de Derecho de la UAB.

Dichos materiales se van colgando en una página web (en su caso, en un segundo momento se estudiará la elaboración de un DVD), con la idea que sean interactivos, fomenten la creatividad y el trabajo cooperativo del estudiante, permitan un rol más activo del profesorado, y se facilite la adaptación al espacio europeo de educación superior. La experiencia docente gira en torno a la elaboración y aplicación de los materiales, y pretende ser teórica y práctica al mismo tiempo. A partir del trabajo a desarrollar en el aula, se quiere propiciar que una parte importante se pueda desarrollar fuera de la misma, con el consiguiente estudio previo de los materiales de manera reflexiva, el aumento de la participación y de la iniciativa del estudiante, el fomento del trabajo cooperativo antes y después de las sesiones presenciales y un contacto más intenso y permanente con el profesor.

La experiencia aspira a explotar al máximo las potencialidades del método bimodal (en conexión con el campus virtual de la UAB). Además, permite realizar la parte más práctica de la docencia por medio de visitas a instituciones públicas (Parlament de Catalunya, Govern de la Generalitat, Síndic de Greuges, Ayuntamientos) o la asistencia periódica como público a programas de televisión de contenido relacionado con la materia objeto de estudio, como se ha hecho con los programas "Contrapunt" y "Espai Públic" de Barcelona TV. En la misma línea, se ha participado durante la segunda semana de julio (del 9 al 13) de 2007 en la activitat «El Parlament universitari». Esta actividad es una simulación del trabajo que habitualmente llevan a cabo los parlamentarios y es una buena manera de conocer en profundidad la labor del Parlamento.

PARAULES CLAU

Estatut d'Autonomia de Catalunya. Adaptació a l'espai europeu d'educació superior. Canvi de rol en les relacions entre professorat i alumnat. Visualització de conceptes. Aprenentatge cooperatiu.

ÀMBIT GENERAL D'INTERÈS DE LA INNOVACIÓ

Recursos docents virtuals, que facilitin l'aprenentatge de l'alumnat en el nou context de l'adaptació dels estudis de dret a l'Espai Europeu d'Educació Superior. Foment de la motivació i de la participació responsable de l'alumnat a la l'aula i fora.

Potenciació del mètode bimodal.

Refer la relació entre l'alumnat i el professor a partir de la intermediació de materials.

Desenvolupament d'un procés d'aprenentatge que tingui en compte coneixements, procediments i actituds cíviques.

DESENVOLUPAMENT

1. Objectius

El projecte vol aprofitar la necessitat d'adaptar els estudis de dret a l'espai europeu d'educació superior, que comporta un canvi considerable en la relació docent, amb elements com ara un seguiment més intencional de l'alumnat, un rol més actiu dels estudiants, i un treball fora de l'aula més intens. D'altra banda, la preocupació per la millora de la qualitat docent, presencial i a distància, tot aplicant el mètode bimodal, ens porta a l'elaboració d'uns materials pedagògics dotats d'una gran càrrega conceptual, pròpia dels estudis de dret. La innovació docent vol incidir de manera especial en l'estudi del dret públic de Catalunya -que correspon a l'assignatura Institucions Polítiques de Catalunya- de manera clara, entenedora, estructurada i sintètica, sense defugir del rigor jurídic. Considerem que la simplicitat és el màxim objectiu de l'acció docent que ens ocupa, la qual cosa no vol dir renunciar a comprendre la complexitat dels textos jurídics o de les problemàtiques polítiques.

El projecte es planteja la producció de materials en suport digital que permetin un fàcil i ràpid accés dels estudiants, amb l'objectiu de gaudir d'unes sessions presencials el més dinàmiques i interactives possibles, reforçar la tasca del professorat en les tutories per tal d'augmentar llur utilitat, millorar el rendiment de l'alumnat, connectar la Universitat amb la societat mitjançant activitats pràctiques o desplaçaments a institucions, desenvolupar el treball cooperatiu de l'alumnat, i, per què no, les actituds cíviques o de consciència de país en una matèria tan sensible com la que ens ocupa.

2. Descripció del treball

2.1.- Es reparteix la feina de redactar uns materials docents entre els membres de l'equip, a partir d'una plantilla. Recordem que el contingut és el dret autonòmic de Catalunya, d'especial interès a partir del curs 2006/07, primer de l'experiència docent que comentem, atès que és també el primer en el que entrà en vigor el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya.

- Taula 1: PLANTILLA PER A DESENVOLUPAR ELS TEMES DEL PROGRAMA.

1. Redacció del Tema (20-25 pàgines màxim). Amb un sumari inicial dels diferents apartats i subapartats en que s'ordena l'exposició. I procurant utilitzar un llenguatge no sexista, buscant fórmules genèriques (com Presidència, titular de la Conselleria, etc.) o reproduint les fórmules que adopta el nou EAC (diputat o diputada), millorant si és possible els seus oblitats

- i incoherències.
- 2. Visualització de conceptes:
 - quadres sinòptics, esquemes, gràfics (5-6 pàgines màxim).
- 3. Bibliografia bàsica del tema:
 - 1. Lectura recomanada (un llibre o article)
 - 2. Bibliografia bàsica (3-4 llibres, capítols de llibre o articles).
- 4. Legislació i jurisprudència:
 - 1. Legislació (les principals normes que es citen al tema).
 - 2. Jurisprudència (selecció dels FFJJ de fins a 10 sentències rellevants).
- 5. Text reproduït:
 - 1-2 pàgines d'un llibre o article, sentència o dictamen.
- 6. Qüestions:
 - 5 preguntes sobre el contingut del tema explicat o de la lectura.
- 7. Debat:
 - temes que permetin argumentar jurídicament els aspectes més discutibles/polítics del tema, i/o que permetin relacionar matèries anteriors.
- 8. Test:
 - 1. Fins a 20 preguntes amb 4 respostes per a l'autocontrol de l'alumne.
 - 2. Respostes correctes del test.
- 9. Materials complementaris audiovisuals.
- 10. Enllaços útils a la xarxa.

2.2 .-La plantilla anterior és una part del contingut de la pàgina web (en el seu cas DVD o altres formats que es poden estudiar), amb el següent sumari, que després es va desplegant:

- Taula 2: SUMARI DE LA PÀGINA WEB.

Presentació

Membres de l'equip

Temari (on un cop desplegat trobem el contingut de cada tema del

programa

segons la plantilla de la Taula 1)

Bibliografia

Documents

Símbols Nacionals

Enllaços

Contactar

Suggeriments

A la pàgina web hi ha un apartat de *Novetats*, i un accés segons els *grups* de docència.

2.3.- El producte de tota la feina d'elaboració dels materials docents i la mateixa experiència es veu condicionada per la matèria objecte d'estudi, per una banda, la "provisionalitat" del nou Estatut, a causa dels diversos recursos d'inconstitucionalitat presentats, fins que no siguin resolts; per l'altra, el desenvolupament -encara que minso- i l'adaptació de la normativa preestatutària a les noves coordenades jurídiques. En el primer curs d'experimentació del projecte s'ha demanat als estudiants que identifiquin problemes d'inconstitucionalitat potencial (pros i contres), que elaborin en equip un dels temes del programa per tal de determinar els continguts reals de l'ordenament jurídic vigent, i que tractin temes problemàtics de l'actualitat tot valorant si amb el nou Estatut es poden resoldre.

2.4.- Durant el primer curs de l'experiència s'ha fet ús de les possibilitats del "campus virtual", tant per a penjar materials, com per a facilitar la comunicació entre el professor i l'alumnat de cara a l'avaluació continuada, amb diversos exercicis (cinc com a màxim) durant el curs. No tots els professors que participen en l'experiència han desenvolupat però una avaluació continuada en la seva totalitat, però sí que han incorporat un sistema mixt, com a part del conjunt de la qualificació, a banda de l'examen final. Durant el primer curs, s'ha anat construint també la web del projecte, s'ha prestat especial atenció a vídeos del Canal Parlament que tracten temes de l'assignatura, s'ha fet un seguiment de la nova bibliografia i s'han realitzat visites a institucions. S'han mantingut reunions periòdiques dels professors implicats en el projecte per tal de coordinar l'elaboració dels materials i el desenvolupament de l'experiència docent.

2.5.- Durant el segon curs de realització del projecte, al segon semestre del curs 2007/08 (febrer- maig 2008) es pretén tenir enllestit el conjunt de materials, i que alguns punts, com ara esquemes o quadres sinòptics es puguin fer o acabar conjuntament amb l'alumnat. De fet, la configuració definitiva dels materials haurà de tenir una certa aprovació dels estudiants en el sentit de validar la utilitat, la interactivitat, i el grau de visualització que presentin. Mes tard es demanarà també l'avaluació dels resultats a les instàncies competents en l'àmbit de la docència universitària.

3. Metodologia

3.1.- Es reparteix la feina de redactar uns materials docents entre els membres de l'equip (Dr. Joan Lluís Pérez Francesch, responsable principal; Sr. Marcel Mateu, ajudant de coordinació; Dr. Antoni Roig Batalla, Sr. Francesc Guillen Lasierra, i Sr. Jordi Freixes Montes. La Dra. Maria Jesús Garcia Morales es compromet per accions més puntuals de col·laboració. Tots pertanyen a la unitat de Dret Constitucional del Departament de Ciència Política i de Dret Públic de la UAB. S'ha demanat la col·laboració externa de col·legues per temes concrets com ara la del Dr. José Antonio Fernández Amor per al finançament autonòmic de Catalunya i la del Dr. Alex Seglers per la part relativa a la gestió del pluralisme religiós i multicultural. Es compta també amb el suport del tècnic informàtic del Departament (Sr. Andrés

Montilla) per tal d'anar incorporant materials a la pàgina web <http://www.institucionspolitiques.com> i per atendre les diverses incidències que puguin sortir en la gestió de la pàgina. També es té present la necessitat de comptar amb l'assessorament d'un professional del disseny gràfic, i assignar la responsabilitat de l'actualització dels materials i del manteniment de la pàgina web.

3.2.- Es realitzen reunions periòdiques de treball per tal de discutir els materials elaborats, unificar criteris, discutir problemes, i especialment durant el primer any de desenvolupament del projecte, valorar els punts forts i febles de les actuacions que es duen a terme, tot tenint en compte els condicionaments que pesen sobre la matèria objecte d'estudi. Es discuteixen les redaccions realitzades de les diferents lliçons del programa, amb la intenció de fer-les el més clares possibles, el més esquemàtiques i estructurades, juntament amb la bibliografia que va sortint, els recursos visuals (vídeos del Canal Parlament), accessos a pàgines web relacionades amb el programa, esquemes i "power points", per a una posterior incorporació a la web del projecte. Es possibiliten i coordinen les visites a les institucions ja esmentades més amunt. Al final del primer curs de l'experiència docent, comptem amb materials i recursos, que s'aniran abocant de mica en mica a la web del projecte. D'altra banda, a l'aula es fa servir sempre l'ordinador, i els materials "provisionals" de cada professor es projecten a l'aula, i es produeix una primera experimentació de la visualització dels conceptes. En aquest punt volem destacar que els membres del projecte considerem que cal aprofundir en l'esmentada visualització, no tan sols per a facilitar l'accés al coneixement dels contingut propis de l'assignatura, sinó com a eina que no sempre es té en compte als ensenyaments universitaris de dret, i que les noves generacions agraeixen perquè s'han format en una cultura visual. De la mateixa manera considerem necessària una major interacció docent amb l'alumnat, en la línia que es planteja en la declaració de Bolonya, en el sentit que cal més ensenyament teòric-pràctic i més vinculació Universitat-societat, paràmetres que intentem aplicar en la present experiència docent.

3.3. Es combina la web del projecte, amb la plataforma de l'Autònoma Interactiva corresponent a cada grup o a cada professor, vinculant els dos àmbits, però considerant que al final de l'experiència docent els materials definitius restaran a la web. Així el que es vol és respectar la feina de cada professor, però també mostrar-lo davant la comunitat universitària com a partícip del projecte.

4. Resultats

Com a conseqüència de les accions dutes a terme en el present projecte d'innovació docent es consolidarà una eina docent, útil, interactiva, adaptada als requeriments de l'EEES, relativa a l'assignatura "Institucions Polítiques de Catalunya" (actualment de 4rt. Curs de la Llicenciatura de dret, però extrapolable total o parcialment a altres assignatures o estudis de ciències socials). Els recursos docents elaborats en aquest

projecte es poden aplicar a altres col·lectius com ara funcionaris públics i, en general, totes les persones interessades en aprofundir en les novetats de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006.

Els recursos didàctics i pedagògics que es configuren aquí es poden repetir -prèvia adaptació i actualització- en cursos successius. Al voltant de l'experiència docent que ens ocupa considerem que es poden consolidar noves estratègies de cara a la millora dels estudis de grau, en l'àmbit del dret. D'altra banda, del projecte se'n pot desprendre una sèrie d'accions que seran útils de cara a l'elaboració d'un postgrau oficial anomenat "Màster en Dret de Catalunya".

CONCLUSIONS

El projecte que hem anat comentant en les línies precedents experimenta amb una eina docent que són els materials digitals (web, plataforma Autònoma interactiva) i en el seu cas en altres formats (DVD). A partir d'aquí es pretén treure el màxim profit al mètode bimodal (presencial i virtual) i desenvolupar la interacció entre el professorat i l'alumnat, de manera que es faciliti la instauració de la docència d'acord amb les exigències dels crèdits europeus d'ensenyament superior. Pretenem també fer més àgils les tutories del professorat, i el seguiment del curs per part dels alumnes. D'aquesta manera una de les finalitats del projecte és millorar el rendiment acadèmic i la qualitat de la titulació en la que es fan servir els materials.

D'altra banda, el pilotatge de noves eines docents i un nou esperit docent, han de portar a una major autonomia de l'alumne en el procés d'aprenentatge, en coneixements, procediments i actituds, sota el guiatge del professorat. Cal remarcar que tot el projecte es troba travessat d'una concepció de la docència en la que és central la connexió amb la realitat sociopolítica de les institucions que s'analitzen, per la qual cosa el treball fora de l'aula és determinant. A més, es potencia un model d'estudiant actiu, format en els procediments i eines del treball cooperatiu, i amb una bona compenetració emocional amb el professorat.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Pel que fa a l'elaboració de materials docents com a llibre de text estructurat amb plantilla:

Fossas Espadaler, E. i Pérez Francesch, Joan Lluís: *Lliçons de Dret Constitucional*, Enciclopèdia Catalana, Col·lecció Biblioteca Universitària, Barcelona, 1994; 2^aed Proa 1997; 3^a ed. Pòrtic, 2001.

- Reflexions sobre l'Estat de les Autonomies i sobre la bibliografia jurídica:
Pérez Francesch, Joan Lluís: "Federal law and Autonomous legal system: the Spanish experience", a GÖDAN, Jürgen C. i REAMS Jr, Bernard D. (compiled and edited): *Catalonia, Spain Europe, and Latin America: Regional Legal Systems and their literature*, William S. Hein & Co, Inc. Buffalo, New York, 1995, pàg. 3-12. Recull la ponència presentada per l'autor en el XII Congrés de l'Associació Internacional de Biblioteques Jurídiques.

- Una mostra de la intenció de simplificació expositiva es pot considerar el llibre, *El Gobierno*, Colección Temas Clave de la Constitución Española, Tecnos, Madrid, 1993. 1ª reimp. 1994. 2ªed, 1996. 3ª ed, 1998.

- Un exemple d'experiència pràctica de funcionament institucional, a Pérez Francesch, Joan Lluís: *Experiències de participació democràtica a L'Ametlla del Vallès: Fem Poble*. Informe presentat a la Fundació Jaume Bofill, setembre de 1999.

II

Referències bibliogràfiques relacionades amb el contingut de la present experiència docent:

- Borges Sáiz, Federico: *Guia de l'acció docent en entorns virtuals*, Escola d'Administració Pública de Catalunya, Generalitat de Catalunya, Barcelona, març de 2007.

- Comisión para la renovación de las metodologías educativas en la Universidad (Consejo de Coordinación Universitaria, Ministerio de Educación y Ciencia): *Propuestas para la renovación de las metodologías educativas en la universidad*, Secretaria General Técnica del MEC, Madrid, 2006.

- Parlament de Catalunya (Àrea de Serveis Educatius): *Quadern de batxillerat i cicles formatius*, Col·lecció "Els quaderns del Parlament", número 3, maig de 2007.

- Ridao, Joan: *Curs de dret públic de Catalunya. Comentari a l'Estatut*, Ariel-Grup 62, Barcelona, 2007.

- Viver Pi-Sunyer, Carles: "L'Estatut de 2006", *Activitat Parlamentària*, Departament de Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya, número 10, octubre de 2006, pp. 34-57.

ENLLAÇOS D'INTERÈS

- Pàgina web del projecte: <http://www.institucionspolitiques.com>

- Informació relativa a la Generalitat de Catalunya i els seus diferents departaments: <http://www.gencat.cat>

- Parlament de Catalunya: <http://www.parlament.cat>
- Altres institucions:
 - Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya (futur Consell de Garanties Estatutàries): <http://www.cconsultiu.cat>
 - Síndic de Greuges: <http://www.sindic.cat>
 - Sindicatura de Comptes: <http://www.sindicatura.org>
 - Consell de l'Audiovisual de Catalunya: <http://www.cac.net>
 - Comissió Jurídica Assessora: <http://www.cja.gencat.cat>
 - Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya: <http://www.ctescat.cat>
- Diaris oficials: <http://www.boe.es>
<http://www.gencat.cat/dogc/>
- IDES: <http://www.uab.es/ides>